

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDACTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Elburg; Ds. A. van Heteren, Werkendam; Ds. L.W. van der Meij, Alpen a/d Rijn; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A. Beukers, Alphen a/d Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a/d Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

”En toen Het het vijfde zegel geopend had.....”

Openbaring 6 : 9a.

Het Lam Gods heeft het boek uit Gods hand genomen, en het verbreekt de zegels die aan dat boek zijn. Wat de betekenis is van de opening van de eerste vier zegels hebben we reeds gehoord. Het vijfde zegel komt aan de beurt. Bij de opening van dit zegel ziet Johannes onder het altaar de zielen dergenen, die gedood waren om het Woord Gods, en om de getuigenis die zij hadden. Opmerkelijk is dat het beeld plotseling verschuift van de aarde naar de hemel. Hier wordt niet getoond een ruiter, die de aarde instormt om zijn gewichtige opdracht te vervullen, maar hier wordt gewaagd van wat er plaats heeft in de hemel. Echter dat wat in de hemel geschiedt, hangt weer nauw samen met wat eerst op de aarde gebeurde. Op aarde zijn mensen geslacht, geslacht om het Woord Gods en om het getuigenis dat zij hadden. Zij stonden bekend als volgelingen van de Heere Jezus, en om die reden zijn zij geslacht. Geslacht zoals hun Meester, zoals de Heere Jezus geslacht is. Het bloed der martelaren is gevloeid.

De zielen van deze martelaren zijn nu verborgen onder het hemelse altaar. Verschil van mening is er of er met dit altaar bedoeld wordt een reukofferaltaar, een altaar waarop de wierook der gebeden wordt neergelegd, of dat dit altaar een brandofferaltaar is waarbij bloed vloeit. We zullen aan dit laatste moeten denken, en dan niet alsof het bloed der martelaren verzoening bewerkt. Hier is sprake van een zich Gode offeren. Elke keer, wanneer op aarde een martelaar door beulshanden valt, is het alsof er op dat hemelse altaar een mens zich als offergave vrijwillig aan God overgeeft, en alsof zijn bloed langs dat altaar afstroomt. En dat bloed dat afdruppelt naar de grond, is als de ziel van hem die daar geofferd wordt.

Johannes hoort dat deze zielen, die daar onder het altaar zijn, roepen tot God. Zij roepen tot de heilige en waarachtige Heerser. God wordt hier genoemd de despoot, dat wil zeggen: de absolute heerser, die aan niemand en niets gebonden is. Hij is de heilige; als de heilige haat Hij de zonde en laat Hij de zonde niet ongestraft. Hij is de waarachtige; als de waarachtige houdt Hij Zich aan Zijn Woord, aan Zijn belofte.

De martelaren vragen, dat hun bloed gewroken mag worden. Zij krijgen antwoord, en dat houdt in, dat zij nog moeten wachten. Het eindgericht, de dag van Gods wraak, toeft nog even. Want het getal van de verkorenen, die door vele verdrukkingen heen de hemel zullen bereiken, is nog niet vol. Het zal niet lang meer duren. En in die korte tijd mogen de strijders, die genoeg hebben gestreden, genieten van hun overwinning. Ze ontvangen een wit gewaad.

Dus nog een korte tijd, en het eindgericht zal komen. Het zesde zegel zal door het Lam geopend worden, en dat betekent hét antwoord op het geroep van de zielen onder het altaar.

Als wij hier horen spreken van geslachtworden, van het martelaarschap dan kan bij ons een vraag opkomen. Hoe is dit nu te

rijmen met de allesoverwinnende kracht van het Koninkrijk van God, met de Ruiter op het witte paard, Die uitgaat overwinnende en om te overwinnen? Zijn er dan toch krachten en machten naast of boven Hem, aan Wie gegeven is alle macht in hemel en op aarde? Zeer beslist niet. We zeggen: ook dit gruwzaam geweld wordt dienstbaar gemaakt aan de zegepraal van de grote Koning. Hier denken we aan Stefanus. We kunnen toch niet zeggen: nu triomferen de stengooiers, nu triomfeert satan. Hier is de zegepraal van de Koning. Hij brengt Zijn kind Stefanus thuis. Verder zeggen we: het bloed der martelaren is het zaad van de kerk. We weten van kinderen Gods die zingend naar het schavot gingen of zingend op de brandstapel stonden. Het toegestroomde publiek aanschouwde en hoorde en raakte diep onder de indruk. De grote Koning gebruikte het getuigenis der Zijnen tot waarachtige bekering van anderen. Hoe meer de kerk vervolgd werd, destemee groeide de kerk.

Hebt u wel eens het martelarenboek gelezen? Hebben we onze kinderen dat boek wel eens in handen gegeven? Er zijn ook de boeken over de geloofsvervolgung tijdens de inquisitie en over die in de landen van het communisme. Daaruit weten we hoe groot de kracht is van Koning Jezus om staande te houden temidden van vervolging, verdrukking en benauwing. Hoe door die kracht gezongen werd: "Beef, satan! Hij, Die ons geleidt, zal u de vaan doen strijken! Delf vrouw en kind'ren 't graf, neem goed en bloed ons af, het brengt u geen gewin: wij gaan ten hemel in en erven koninkrijken!" Een kind van de Heere kan sidderen als het denkt aan vervolging. Het kan zeggen: ik zal de eerste wel zijn die de Heere verloochen, precies als Simon Petrus toen de grond onder zijn voeten te warm werd. Wel - hoe meer bekeerd, hoe meer we onze zwakte gaan kennen. Als die Ander, Koning Jezus, ons aangordt, dan alleen zijn we sterk. Door Zijn kracht alleen houden we stand. "Welzalig hij, die al zijn kracht en hulp alleen van U verwacht".

Wij kennen geen geloofsvervolgung. Elke zondag gaan de deuren van Gods huis weer open, en we kunnen vrij naar binnen stappen. Er staan geen soldaten om ons te arresteren. Het gaan naar en het zijn in Gods huis brengt ons uiterlijk geen schade. Hoe zou het zijn als goed en bloed ons zou worden afgenomen.....?

Soms denk ik: als er nu eens geen dominees meer zouden zijn, waar zouden kerkmensen dan over moeten spreken? Of: als er nu eens geen omstreden leerstukken meer zouden zijn, waar zou het gesprek dan over gaan? Verder zeg ik: er is een groot onderscheid tussen het spreken over de dingen of uit de dingen, over de waarheid of uit de waarheid. Wie overwonnen is en wordt door de Ruiter op het witte paard, kent het lied: "voor U wil ik lijden, voor U wil ik strijden, voor U wil ik de aarde doorgalmen van lof".

Als gevallen mensen zijn we liefhebber van onszelf. Hoe hebben we altijd onszelf op het oog. O zeker - we willen wel naar de hemel toe, we willen wel zalig worden, maar dat moet ons dan niets kosten. 't Mag wel God Zijn eer en Zijn Zoon kosten, als het ons maar niets kost. Door het overwinnende werk van

de Ruiter op het witte paard wordt het anders, geheel anders. Dan komt God voorop te staan. Dan ga ik sterven aan het ik, aan alle eigen liefde. Dan wil ik zelfs niet meer naar de hemel als daardoor een van Gods deugden gekrenkt zou worden.

Het martelaarschap kan ons afschrikken. Dan moeten we wel nadenken over het woord van de Heere Jezus: "vreest niet voor degenen, die het lichaam doden, en de ziel niet kunnen doden; maar vreest veel meer Hem, Die beide ziel en lichaam kan verderven in de hel". Ziel verloren, dat betekent alles verloren.

Komt het martelaarschap bij ons niet voor? Al degenen die de hemel ingaan, komen uit de grote verdrukking. Dan zijn er misschien geen littekenen aan het lichaam, maar wel aan de ziel. Dan misschien geen overheid, geen wereld die vervolgd heeft, maar wel de godsdienst. 't Kan ook niet zonder de verdrukking. Die doet dicht achter de Heere aangaan. Vijanden gebruikt de grote Koning om al meer op Hem geworpen te worden. Martelaren krijgen het lange, witte kleed. En dat niet op grond van het martelaarschap geweest zijn. Het is het kleed dat Jezus Christus verwierf. Het kleed van genade alleen. Dat nu is het uitzicht voor elke martelaar.

ds. v. Z.

Van de administratie

We mogen dit keer weer doorgeven dat er 13 nieuwe abonnees konden worden ingeboekt. Hartelijk dank aan hen die nieuwe abonnees opgaven. Dank ook voor de f 57,50 aan giften voor ons blad.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Jeugd, ouders en kerk

Wanneer U ons blad in handen krijgt, staan we in de maand september. Geen onbelangrijke maand. Immers naast het schoolleven begint de catechisatie en het verenigingsleven. In ons blad wordt gewezen op beider begin. Het is een zegen van de Heere, dat er weer begonnen kan worden. Nu moeten we goed beseffen dat beide niet onbelangrijk zijn. Het accent valt als vanzelf eerst op de catechisatie. Bij de catechisatie zijn de jongeren, maar ook de ouders betrokken. Die betrokkenheid bestaat niet slechts in de aansporing tot catechisatiebezoek, op zichzelf een goede zaak, werd het maar overal gedaan, maar heel bijzonder moet die betrokkenheid blijken in de meelevenheid. Jongeren moeten bemerken en aanvoelen dat bij de ouders catechisatie geen bijkomstige zaak is, maar een levenszaak. Dit laatste nu wordt ons in de Heilige Schrift voorgehouden. Al was de vormgeving van het onderwijs, bijzonder in de tijd van het Oude Testament anders dan bij ons, de zaak op zich was duidelijk aanwezig en wel naar het bevel van de Heere. Het onderwijs was Gods gave en tevens Zijn opdracht. Die gave is blijvend bezit geworden tot op vandaag toe en de opdracht is niet teruggenomen noch gewijzigd. Aan één sprekend woord willen we even denken. In Spreuken 22 vers 6 lezen we: "Leer de jongen de eerste beginselen naar de eis van zijn weg; als hij ook oud zal geworden zijn, zal hij

daarvan niet afwijken". In de tekst worden zowel de jongeren als de ouderen aangesproken. Ze horen immers bij elkaar. Ja door Gods voorzienige leiding en niet te vergeten wilsbeschikking zijn de jongeren er door de ouderen. Het is een voorrecht ouders te hebben. Het is tevens een voorrecht kinderen te hebben. Maar ouders moeten zich hun taak en roeping bewust zijn. Zij dragen verantwoordelijkheid voor de kinderen, die hun toevertrouwd zijn. Kinderen hebben betekent dus naar de Schrift: hen onderwijzen, hen voorleven. Vandaar dat allen, die willen trouwen, goed moeten weten met wie zijn mogen trouwen en wat er na de trouwdag kan gebeuren. Een kind kan zich melden en dat kind is Gods gave. Het wordt door de Heere aan de zorg der ouders toevertrouwd. Het kind, hoe klein ook, wordt betrokken bij de eerste beginselen. Onder de eerste beginselen hebben we te verstaan het ontvangen van kennis van de Heere, Zijn Woord. Kennis van het wezen van het kind zelf. Het bekende avondgebed wat bijzonder moeder zingt voor het slapen gaan, wordt door het kind geleidelijk aan overgenomen. Een goede zaak. Echter naar de leeftijd en het begripsvermogen van het kind is moet dat gebed toegelicht worden. Ook het aan tafel bidden moet de aandacht hebben. Naar gelang dus de leeftijd is moet het onderwijs zijn. Het is een zegen van de Heere dat hulpmiddelen binnen ons bereik liggen. Bijzonder mogen school en kerk gezien worden als dienende functie. Bij de school worden de kinderen al betrokken vanaf hun vierde jaar. Vanaf die leeftijd volgt er een hele schoolperiode. Met de periode gaat de rijping van het kind ook door, de ontwikkeling neemt toe. Nu moet door de ouders ook in het oog gehouden worden, de zonde in het kind en de zondige omgeving waarin het kind leeft. Zeker mag gewezen worden op de verkeersgevaaren en wat er met kinderen kan gebeuren, maar in de eerste plaats moet het kind weten wat de Heere in Zijn Woord zegt en wat de waarde van de Bijbel is. Wat de betekenis is van het christelijk onderwijs en waarom we 's zondags naar de kerk gaan. Waarom de Heere ons in de kerk wil hebben en wat Zijn bedoeling met de diensten is. Het kind moet de weg gaan weten, gelijk dat met de school het geval is. Nu is er ook zondagsschool, hoe goed ook, maar zij is geen vervanging van de kerkgang. Of een gedeeltelijke vervanging. Een kind van zes, zeven, acht jaar wat gewend is één keer naar de kerk te gaan, zal moeilijk te overtuigen zijn van, of om te buigen zijn naar de vereiste, zelfs geëiste kerkgang op zondag, als het de zondagsschool heeft verlaten.

Wat hebben ouders toch veel te doen tot twaalf jaar. Daarna wordt het niet anders. Daarna wordt er nog meer gevraagd, want de wereld gaat voor het kind almeer open. En wat een vragen kunnen gaan leven. Wat een verzoeken kunnen er komen. Nu mag er gebeden worden. De opvoeding van het kind mag elk ogenblik de Heere voorgelegd worden. Alles mag met de Heere besproken worden. Na twaalf jaar moet de waarde van de opvoeding, de waarde van de kerk, de kerkgang en niet te vergeten van de catechisatie bekend zijn bij het kind. De jongen, het meisje moet Gods bedoeling met dit alles duidelijk worden. De verduidelijking ervan geeft de Heere ook door de catechisatie. Vandaar dat naast de aanwezigheid op de catechisatie er ook moet zijn de aandacht. Het moet en mag niet zijn: "hier zit ik drie kwartier en meer niet". Wanneer het zo is, dan lacht er één en dat is de duivel. Hij denkt zo gaat het goed. Nog een enkel jaar en dan heb ik hem of haar voor altoos in mijn greep. En zo is het al met velen gegaan. Dit mag ons wel doen vrezen en brengen tot de bede: "Heere, bewaar". Het gezegde moge praktijk zijn: "jong geleerd en oud gedaan". Vele voorbeelden kunnen daarvan gegeven worden. In de Bijbel zijn ze te vinden. En op welke plaatsen kwam men terecht. Op welke posten stond men. Ze gingen niet onder in de zee van hun tijd. Ze bleven trouw. De Godsvrucht hield hen staande en hun opvoeding werd niet verloochend. Door het verleden werd geen streep gehaald. Denk aan de jongelingen in Babel. Hun weg was altijd niet gemakkelijk. De verleidingen waren veel,

zelfs de beproevingen bleven niet, maar wat was, bleef. Bleef tot het einde toe. Dit kan en wil de Heere uit genade ook vandaag geven. En wat ook niet voorbijgezien mag worden, zelfs in de avond van het leven kan boven komen en gaan leven wat men heeft meegereggen van thuis, wat men hoorde in de kerk en wat men leerde op de catechisatie. Het zover te laten komen is levensgevaarlijk, maar wonder van genade het is niet uitgesloten. In het laatste stadium van het leven, wil de Heere nog werken. Men kan gaan beleven wat gehoord werd. Men gaat zingen wat men geleerd heeft. Hoe kan het ouderlijk huis gaan spreken, hoe kan de kerkdienst gaan leven. Wat kunnen geleerde psalmen gaan doen. Zelfs bij demente bejaarden. Ik las van een predikant. Hij bezocht een man die oud en dement was. Hij besefte heel weinig meer. Maar toen vroeg de predikant of hij een gedeelte uit de Bijbel moest lezen, het gezicht van de man begon te stralen en hij klapte in zijn handen van blijdschap. De predikant schrijft verder: "Zo'n man wordt door velen beklaagd, maar hij is te benijden. Het zijn de laatste vruchten van de eerste beginselen. Nu, wie deze eerste beginselen leert, leert inderdaad niet voor de school, maar voor het leven, voor het eeuwige leven". En dat wil de Heere werkelijkheid doen worden door Zijn Geest en die Geest maakt gebruik van het Woord, het verkondigde Woord. Het onderwijs uit het Woord, thuis, in de kerk en op de catechisatie. Laten we als ouders daarbij leven en biddend onze hoop daarop vestigen. De Heere maakt gebruik van de middelen. Jongelui, geeft acht op wat de Heere heeft geschonken. In huis, buitenshuis. In de kerk en het leerlokaal. Alles is voor jou. Het gaat juist om jou. Om jouw geestelijk, tijdelijk, eeuwig welzijn. Ook in september. In het najaar. Van de winter. Tot het laatste uur van je leven. Bedenk het: ook jouw tijd is genadetijd.

ds. M.C. Tanis.

De heilige vermaking van de christen (slot)

Er wordt nog een vierde vrucht van de verkiezing door de Dordtse Leerregels genoemd. Dat is: honger en dorst naar de gerechtigheid. Door het werk van de Heilige Geest in 's mensen hart ontstaat die honger en dorst. Van onszelf hongeren en dorsten wij naar allerlei. Doch alles wat van beneden is, kan niet verzadigen en laven. Leven wij bij die dingen, wij zullen zeker sterven van honger en dorst. "Waarom weegt gijlieden geld uit voor hetgeen geen brood is, en uw arbeid voor hetgeen niet verzadigen kan? Hoort aandachtelijk naar Mij, en eet het goede, en laat uw ziel in vettigheid zich verlustigen". Er is Brood dat waarlijk verzadigt; er is Water dat waarlijk laaft. Christus, Die van de hemel is nedergedaald, is tot Brood des levens geworden, en Hij is het levende Water. Kent u dat verlangen naar de gerechtigheid? De gerechtigheid wordt bij ons niet gevonden. De Heilige Geest breekt al onze gerechtigheid weg. Ik denk aan het weegschaaltje bij de apotheker. Op het ene schaalte zijn wij, ben ik; op het andere Christus. Van nature ben ik hoog, en Christus is laag. Christus heeft geen enkele betekenis. Over Christus zie ik heen. Door genade wordt het anders. Dan ga ik omhoog, en Christus gaat omhoog. En hoe lager ik, hoe hoger Christus. De Heilige Geest leert in welke diepte ik door eigen schuld ben gekomen. Zonder God, buiten God, tegen God. Hij leert spreken: ongerechtige dingen hebben de overhand op mij. Maar Hij leert ook op Christus zien. Hun ogen opheffende zagen zij niemand anders dan Jezus alleen. Zien Zijn Borgbloed en horen: al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen worden als sneeuw, al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol. Zien Zijn Borggerechtigheid en horen: zalig zijn zij die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, zij zullen verzadigd worden. Heel het leven der genade is niet een weg van klimmen, steeds hoger en hoger. Doch andersom. Opdat Christus alles wordt, en u de levenssappen betreft uit Hem Die de ware Wijnstok is. Want Zijn gerechtigheid is

een volkomen gerechtigheid. Alleen met die gerechtigheid kunt u bestaan voor God, bent u verzoend met God, en is de dag van uw sterven of de dag van Jezus' wederkomst niet tot verschrikking. Dan treedt Hij tussen God en u, en spreekt: "Vader, Ik heb door Mijn lijden en sterven, door Mijn voldoening aan Uw geschonden recht, voor deze gerechtigheid aangebracht.

Toch betekent hongeren en dorsten naar de gerechtigheid meer dan verlangen om in Christus voor God rechtvaardig te zijn. 't Gaat hier ook om het wandelen in een nieuw godzalig leven. Wie bekeerd is en wordt, kan niet in de zonde voortgaan. Dat is een onmogelijkheid. De zonde krijgt een scheidbrief. Henen uit, henen uit. Er is een nieuwe genegenheid: lust in gerechtigheid. De strijd ontbrandt tegen alle ongerechtigheid. In ons en buiten ons. In ons - omdat er nog is de oude mens, het overgebleven vlees. Buiten ons - omdat er is een wereld van ongerechtigheid. 't Geldt allereerst ons huis. "Ik zal doen zien in al mijn huisbeleid d'oprechtheid. Dan ook om ons heen, op alle levensterreinen. Men heeft gezegd dat hemelgangers niet meer deugen voor deze aarde. Ze zouden wereldvreemd geworden zijn. Ze zouden spelbrekers zijn. Maar 't is niet waar. Zulke levens krijgen juist betekenis voor de aarde. Zij zoeken in alles het hemelse te betrachten. En daar is de aarde alleen maar mee gebaat. Het waarnemen van honger en dorst naar de gerechtigheid als vrucht van de verkiezing is tot heilige vermaking van de christen. En weer zeg ik: niet slechts het waarnemen ook van deze vrucht, maar de zaak zelf is tot heilige vermaking. De gerechtigheid is de lust en het vermaak van de christen.

Na de vier genoemde vruchten van de verkiezing leest u in de Dordtse Leerregels het woord enzovoort. Er zijn dus veel meer vruchten te noemen. En dat in overeenstemming met de Schrift. Gods Woord geeft meerdere vruchten aan. 'k Zou er nog een willen noemen, en dan denk ik aan de liefde. U kent de trits: geloof, hoop en liefde. De meeste daarvan is de liefde. Als ik de liefde niet heb, dan ben ik een klinkend metaal of luidende schel.

Juist vandaag moeten wij deze vrucht van de verkiezing benadrukken. Want wat is er een verkillung van de liefde, wat is er een liefde-loosheid. Hoe kan men staan tegenover elkaar en elkaar veroordelen en verwerpen. Kerk-mensen en zelfs Avondmaalgangers. We moeten goed weten dat dan ongeestelijkheid aan het woord is, en dat is een vrucht van het vlees. Wie meent dat het dan geestelijk toch goed is, is een dwaas.

Wat de liefde als vrucht van de verkiezing is, zegt de Schrift duidelijk. "De liefde is lankmoedig; de liefde is niet afgunstig; de liefde handelt niet lichtvaardiglijk, zij is niet opgeblazen; zij handelt niet ongeschiktelijk, zij zoekt zichzelf niet, zij wordt niet verbittert, zij denkt geen kwaad; zij verblijdt zich niet in de ongerechtigheid, maar zij verblijdt zich in de waarheid; zij bedekt alle dingen, zij gelooft alle dingen, zij verdraagt alle dingen, zij hoopt alle dingen".

Nu kunt u tegenwerpen: de waarheid moet geen geweld worden aangedaan. Ik moet eerlijk zijn, ik moet het zeggen. Mag ik u dan vragen: kent u de spanning tussen liefde en waarheid? Wie waarlijk die spanning kent, komt altijd eerst op de knieën. Dan geeft de Heere Zelf de woorden in de mond en de wijsheid in het hart. Dan komt mijn spreken op vanuit de liefde. De liefde die niet wegstoot, maar zoekt te behouden.

Ik zeg u: het is heilige vermaking voor de christen om waar te nemen dat hij het beeld van Christus gelijk wordt. Christus Die niet streed voor het eigen ik, maar in alles zocht de eer van Zijn Vader. Christus Die niet schold als Hij geschonden werd. Christus Die zweeg toen Hij gelasterd werd. De zwijgende Christus. Drukt u Zijn voetstappen, wordt u Zijn beeld gelijk? Zegent u degenen die u vervloeken? Bidt u voor uw vijanden?

Weet u - er is vreugde in mij als ik waardig bevonden word om smaadheid te dragen om Christus' wil. Als de drift niet meer omhoogsteigert, als het vuur in het hart voor eigen ik niet meer gaat branden, als ik eigen gelijk niet meer zoek, als ik verdraag alle

dingen. Dat is heilige vermaking voor de christen. Mijn ernstige verwachting dat Christus wordt grootgemaakt, hetzij in mijn leven, hetzij in mijn sterven.

Nu gaan we besluiten. Steeds hebt u bemerkt mijn huiver om de kenmerken te verzelfstandigen. Met de verzelfstandiging bent u niet gebaat. Dat houdt van de volle, rijke Christus af. Dat houdt Zijn heerlijkheid tenonder. Daar dienen we heengeleid te worden dat de Christus gestalte verkrijgt, en al meer gestalte verkrijgt.

Echter zonder de kenmerken kan het niet. Als vrucht van de verkiezing openbaren zij zich, als onfeilbare vrucht. Daarom zijn ze ook toetssteen. Opdat we ons niet zouden bedriegen. Meer zijn ze echter sluitredenen des geloofs. Hij Die het goede werk begonnen is, zal het ook voleindigen. Hij verlaat niet wat Zijn hand begon.

De wereld heeft haar vermaking, en de mens zonder God, de mens zonder Christus, de onbekeerde heeft zijn vermaking. Vermaking die gericht is op de dingen van beneden, op de stoffelijke, de vergankelijke, de sterfelijke dingen. In de speeltuin van het aardse leven vermaakt men zich. Maar arme, arme mens. Straks komt de eeuwigheid. Waarmee zullen we ons dan vermaken?

Gods kind heeft een andere vermaking. Dat zijn de dingen die van Boven zijn. De dingen van de drieënige God. Hier de vermaking nog ten dele. Maar straks volkomen. Het ten dele profeteert het ten volle.

ds. v.Z.

Daniël profeet van het rijk van God 3.

In het hoofdstuk getiteld: *Een blik achter de schermen*, Daniël 10, lezen we, blz. 151/152 het volgende:

"Een zorgelijke tijd

Deze laatste openbaring die Daniël ontvangen heeft, vermoedelijk kort voor zijn sterven — zie Daniël 2 — is het duidelijkst geda-teerd. Het is het derde jaar van Kores, de koning van Perzië en wel — vers 4 — de vierentwintigste dag van de eerste maand. Naar onze jaartelling gerekend komen we terecht in maart van het jaar 536 voor Christus. Daniël is een oud man, de 80 ruimschoots gepasseerd. En dat is te merken ook. Het is een tijd met veel feestelijkheden. Babel viert zijn nieuwjaarsfeest met grote eet- en drinkgelagen. De Joden hebben in deze weken hun Paasfeest, dat ook zijn vreugde meebrengt. Maar Daniël viert geen feest. We krijgen de indruk dat hij zich gedurende een paar weken heeft teruggetrokken voor bezinning en gebed. Hij is niet in de stemming om feest te vieren. Drie weken lang staat zijn gezicht treurig. Hij eet niet van de feestdis en drinkt niet van de wijn die rijkelijk vloeit in deze weken. Hij zalft zich zelfs niet. Dat moet duidelijk aan hem te zien zijn geweest na die weken, zeker gezien zijn leeftijd: een oude, zwakke, sterk vermagerde man komen we tegen.

Wat is de oorzaak?

We lezen in vers 12 en 14 dat Daniël verlangt te verstaan, hoe het verder zal gaan met zijn volk. Kennelijk is hij daar niet gerust op, al mag hij weten dat God Zijn beloften vervult. Kennelijk ziet hij ook opnieuw reden tot verootmoediging voor het aangezicht van de Heere zoals we die ook bij hem ontdekten in Daniël 9.

Merkwaardig is dat. Het is het derde jaar van koning Kores. En u weet dat in het eerste jaar van Kores, dus in 538, het bevel was afgekomen dat de Joden terug mochten keren naar het beloofde land. Je zou zeggen: er is reden tot vreugde, want de Heere heeft Zijn volk verlost en Hij heeft Israël vertroost. Je kunt je hoogstens voorstellen dat het voor Daniël extra moeilijk is geworden om in Babel te blijven, toen hij de anderen zag gaan naar dat land waarheen hij altijd heimwee gekoesterd had. Maar de Heere heeft hem een taak en een plaats gewezen in Babel en als een trouwe en gehoorzame knecht is hij gebleven op zijn post. Er zou in Daniëls treuren iets kunnen zitten van het verdriet van de dichter van Psalm 137, die weende

aan Babels stromen als hij dacht aan Jeruzalem.

Maar het is duidelijk dat zijn eigen positie niet centraal staat in Daniëls verdriet. Het gaat over zijn volk en de toekomst van dat volk. En dat is niet zo vreemd als we letten op de tijdsaanduiding.

In het derde jaar van Kores heeft Daniël inderdaad kunnen constateren dat Israël weer naar huis mocht. Maar hij heeft ook moeten vaststellen dat maar een klein deel van de weggevoerden daadwerkelijk terugging naar Kanaän. Het grootste deel van Gods volk bleef achter. Ze hadden het goed in Babel en omgeving en ze hadden niet veel belang bij Jeruzalem en omgeving. Hun vaderland was niet waar God was, maar waar het goed was. Teken van de verwereldlijking van het verbondsvolk.

Bovendien had Daniël vernomen dat het met het teruggekeerde deel ook niet goed ging. Veel verder dan het leggen van een fundament voor een nieuwe tempel waren ze nog niet gekomen. En zelfs dat was al genoeg geweest voor ouderen om te wenen bij de gedachte aan de heerlijkheid van de eerste tempel.

Bovendien zal Daniël als man aan het hof ook gehoord hebben van tegenwerking van de Samaritanen en de pogingen die werden aangewend om de koning te bewegen de vergunning voor de herbouw van stad en tempel in te trekken. Wat moet er toch terecht-komen van dat kleine groepje, dat overblijfsel van Israël, bij zoveel afval, zoveel slapheid, zoveel vijandschap. Daniël zucht er onder, schreit erom, belijdt het verdiende van dit alles en gaat er mee naar de Heere. Zijn hart begeeft zich tot God, lezen we in vers 12 uit de mond van de engel. Zijn hart zoekt door gebeën en onder geweën Gods aangezicht.

En onwillekeurig rijst de vraag: is dat de weg die wij gaan nu we in onze tijd zoveel van wat Daniël constateerde herkennen? Als wij zien hoe mensen met een gedoopt voorhoofd de tegenwoordige wereld liefkrijgen. Als wij zien hoevelen nog wel meelopen, maar zonder persoonlijke inzet. Als wij zien hoeveel vijanden de kerk vandaag heeft in de wereld om zich heen, die proberen tegen te werken en het werk onmogelijk te maken. Gaan wij er dan ook mee naar de Heere?

Is het dan ook onze vraag: Heere, waar gaat dit naar toe, hoe moet dit aflopen? Het gaat niet goed zo".

Er komt een eind aan, Daniël 11 : 40-12 : 4. Zo luidt een van de volgende hoofdstukken. Daaruit nemen we het laatste gedeelte over. Zie blz. 182:

"Opdracht

Geen wonder dat Daniël in vers 4 een nauwkeurig omschreven opdracht krijgt hoe hij moet handelen met deze openbaring.

Hij moet die woorden niet verborgen houden zoals sommigen menen te lezen, Hij moet ze integendeel goed opbergen. Als dan de tijd van het einde aanbreekt, die tijd van Antiochus in eerste instantie en die tijd van de laatste dagen in tweede instantie, dan zijn die woorden er nog om ze te bestuderen en er wijs door gemaakt te worden. Zo is het ook gegaan in de dagen van Antiochus. Deze woorden hebben troost, moed en kracht gegeven aan het trouwe volk van God. Zo moet het nu nog! Wie staande wil blijven in de boze tijd moet de Schriften onderzoeken om zo de tijd te verstaan in het licht van Gods Woord. Dat is de weg, ook vandaag. Alleen Gods woord wijst de weg. Daarom wil satan dat Woord ook zo graag aan de kant hebben. Maar het is Gods middel om de tijd te verstaan, om echt bij de tijd te zijn. Dat Woord geeft verstand aan eenvoudigen wien het gemis van zulk een glans een eeuwige nacht zou baren. Wees er dus zuinig op, bewaar en onderzoek het. Wie dat doet zal niet verdwalen in de duisternis van de komende wereldmacht".

Tenslotte nog iets uit het laatste hoofdstuk: *Gods Rijk komt op Gods rijk*, Daniël 15 : 5-13. De laatste paragraaf gaat over *Daniëls einde*. Zie blz. 189/190, waar we lezen:

"Dat laatste ("Wie volharden zal tot het einde, die zal zalig worden") wordt volkomen duidelijk in het leven van Daniël. Nog eenmaal heeft de Heere een persoonlijk woord

voor hem: 'Maar gij, ga heen tot het einde, want gij zult rusten en opstaan in uw lot, in het einde der dagen'.

Het is een ontroerend slotwoord dat wij hier lezen. De Heere buigt Zich over Zijn oude dienstknecht heen. Hij ontslaat hem van zijn dienstwerk. Hij mag gaan rusten van zijn arbeid. Hij ontvangt uitzicht op het loon der getrouwe dienstknechten: de rust die overblijft voor het volk van God, zijn deel in de erfenis van het betere vaderland, die nieuwe hemel en de nieuwe aarde. Het aardse Kanaän heeft hij nooit teruggezien, maar God heeft hem een beter lot bereid. Hij mag zalig in de Heere sterven om eeuwig met de Heere te leven. In het leven heeft niets hem kunnen scheiden van de liefde van God; nu zal ook de dood hem niet van God kunnen scheiden. God maakt Zijn werk af. Hij haalt Zijn knecht uit het strijdperk naar huis.

Is dat laatste woord niet vol van bemoeiding?

We hebben in dit Bijbelboek keer op keer gehoord van de strijd tussen het Rijk van God en het rijk van de satan. De verschrikkingen van die strijd voor Gods volk zijn ons in den brede voor ogen geschilderd. En het heeft ons aangesproken, temeer omdat we leven in een tijd die de contouren van de eindtijd steeds meer gaat vertonen. En de vraag klinkt: is daar door heen te komen?

Het slot van Daniël 12 zegt: kijk maar naar Daniël. Als jongen van 14 jaar werd hij al midden in de wereld gezet. Toen moest hij al de keuze maken bij welk rijk hij hoorde. Zijn hele leven heeft hij geleefd in de schaduw van de troon van het wereldrijk. Hij heeft alleen gestaan, zoals een mens in de dagen van de Antichrist alleen zal staan. En toch is voor hem weggelegd de kroon der overwinning.

Vraagt u naar het geheim? Het is te vinden in de God van Daniël. Hij is al vroeg in Daniëls hart komen wonen met Zijn genade en Geest. Hij heeft Daniël geleerd de wapenen van het Woord en van het gebed te hanteren in de geestelijke strijd. En Hij heeft hem bewaard. Zo komt een mens erdoor. Zo wordt een zondaar zalig. De Heere voleindigt wat Zijn hand begon.

Zijn onbezweken trouw zal nooit hun val gedogen, maar Zijn gerechtigheid hen, naar Zijn Woord, verhogen".

Zo eindigt de schrijver van dit boek. We hebben getracht door uit het boek een en ander over te nemen iets van de rijke inhoud van dit werk te laten zien. We hadden natuurlijk veel meer kunnen overnemen, maar dat was onze bedoeling niet. We wilden bij onze lezers belangstelling voor dit boek kweken en we hopen daarin geslaagd te zijn. Dan zal men nader met de inhoud van dit werk kennis willen maken, en ook bij het onderzoek van het bijbelboek Daniël van deze duidelijke, pastorale verklaring gebruik willen maken.

B.

Zaamslag

Op 3 december 1985 nam ds. L.W. van der Meij afscheid van deze gemeente met de woorden uit Psalm 27 : 14: Wacht op de Heere enz. Op 16 augustus j.l. verbond ds. J.H. van Dijk, gekomen van Doornspijk, zich aan Zaamslag met een preek over I Corinthe 9 : 16. Ds. M. Vlietstra bevestigde hem tevoren in een dienst die om 3 uur begon.

Na votum en groet liet hij zingen Ps. 33 : 2. Hij las Mattheüs 14 : 13-21. Vervolgens werd gezongen Ps. 146 : 5 en geloofsbelijdenis naar de 12 artikelen afgelegd. Ds. Vlietstra ging voor in gebed. De gemeente zong Ps. 23 : 1 en 2.

De bevestiger preekte over Mattheüs 14 : 16c: Geeft gij hun te eten. Deze woorden zijn een opdracht van Christus aan Zijn jongeren met het oog op de scharen: 1. Waarom moet dat?, 2. Hoe kan dat?, 3. Wat belooft dat?

De discipelen keren terug na de eerste uitzending. De Heere Jezus trekt Zich terug om een weinig te rusten. De scharen laten Hem echter niet met rust en Hij is met innerlijke ontferming bewogen. De discipelen willen de scharen wegzenden om brood te kopen, maar Hij zegt: Geeft gij hun te eten. Ze hebben te weinig penningen om voldoende voedsel te kopen. Ze hebben voorts slechts 5

broden en 2 vissen. Ze kunnen aan deze opdracht niet voldoen. Het is voor mensen onmogelijk, maar mogelijk bij God, Die Zich van mensen wil bedienen. De Heere Jezus neemt de 5 broden en 2 vissen, breekt het brood en geeft het aan de discipelen, die het uitdelen aan de scharen. Twaalf volle korven blijven nog over. Dat is een teken. Het gaat niet alleen om voeding van het lichaam, maar er is sprake van een geestelijke betekenis. Velen hebben dat niet gezien. Het gaat niet om de spijze die vergaat, maar om de Spijs Die blijft tot in der eeuwigheid, Jezus Christus, Die gezegd heeft: Ik ben het Brood des Levens. Waarom moet dat? Omdat elk zondaar dit voedsel onmisbaar nodig heeft om getroost te leven en eenmaal zalig te sterven. Van nature hongert de mens niet naar dat Brood. We roepen om brood voor het lichaam. Ook in het leven van hen die een ander leven kennen is er zo weinig de gestalte van Maria: aan de voeten van de Heere Jezus.

De zielepijs is Christus. Hem hebben we nodig als het Brood des levens. Hij heeft gehongerd en gedorst en dat voor zondaren. In Hem alleen is er verzoening met een rechtvaardig God. Wat kan er een verlangen zijn naar die Christus, wanneer Hij wordt voorgesteld in Zijn Middelaars heerlijkheid en schoonheid, als de dood ons van alle kanten aangrijnst. Christus zendt Zijn dienstknechten uit met het bevel: Geeft gij hun te eten.

Wonderlijke opdracht. Van zichzelf hebben de discipelen geen brood. Hoe kan dat? De Heere wil Zijn Kerk bouwen en dat door het dwaze, het zwakke en het arme. God is jaloers op Zijn eer. De eer komt aan de Zender toe. De discipelen worden beproefd om eigen onmacht te doen zien. De Heere wil dat Zijn knechten nederig zullen buigen. Als we zwak zijn dan zijn we machtig. We hebben alleen door te geven wat ons uit Christus' hand toekomt. Wee de dienstknecht die stenen voor brood geeft en Christus achterhoudt. Gods knechten zijn niets als de Heere niets geeft. Op het ootmoedig smeekgebed wil en zal Hij Zijn hand opendoen.

In de opdracht ligt ook een belofte. De Heere laat Zijn discipelen niet met lege handen staan: Ik zal hen door u te eten geven. Hij laat hongerigen niet ledig staan en heengaan. Dat is troostvol als het werk moeilijk wordt. De Heere Jezus vervult als de grote Hogepriester deze belofte. In Hem is de waarborg voor Zijn knechten. Het is een zegen, wanneer er in een gemeente gebed mag zijn, maar het gebed van de grote Hogepriester is veel meer. Hij zit aan de rechterhand des Vaders met Zijn doorboorde handen. Hij bidt daar altijd voor Zijn Kerk en voor Zijn ware knechten.

Daarna wendt de bevestiger zich tot ds. Van Dijk, kerkeraad en gemeente en zegt dan o.a.: Och, dat niemand onzer het vergete maar het ter harte moge nemen. Hij maakt het wel. Hongerigen vervult Hij met heilsgoederen; rijken worden ledig weggezonden.

Na het zingen van Ps. 67 : 1a en 3b leest ds. Vlietstra het formulier voor de bevestiging van dienaren des goddelijken Woords. Ds. Van Dijk beantwoordt de vragen duidelijk met: Ja ik, van ganse harte. De bevestiger spreekt ds. Van Dijk hartelijk toe. De gemeente zingt staande Ps. 119 : 9, gewijzigd. Ds. Vlietstra gaat voor in dankgebed. De gemeente zingt Ps. 111 : 3. Dan wordt de zegen op de gemeente gelegd. Hiermee is deze dienst beëindigd.

Velen komen van verre. Voor hen is er gelegenheid gebruik te maken van een broodmaaltijd in het gebouw "De Rank". Daar ontmoeten velen elkaar. Er zijn er ook die van het prachtige zomerweer gebruik maken om zich te vertreden.

Om 7 uur begint de intrededienst, die evenals de vorige dienst in de Hervormde kerk werd gehouden. Voor de tweede dienst was nog meer belangstelling dan voor de vorige. Het kerkgebouw was geheel gevuld. Na votum en groet en het zingen van Ps. 84 : 4 wordt gelezen van de Dordtse Leerregels, hoofdstuk I, par. 1-3. De schare zingt Ps. 33 : 11. Gelezen wordt 1 Corinthhe 9 : 1-17. Ds. Van Dijk gaat voor in gebed. Gezongen wordt Ps. 27 : 3, 6 en 7. De tekst is 1 Cor. 9 : 16: Want

indien ik het evangelie verkondig enz.

Mogen we - aldus ds. Van Dijk - bewaard worden voor het gevaar meer aandacht te besteden aan de prediker van het Woord in plaats van aan de God van het Woord. Paulus gaf zijn leven voor het evangelie. Dan valt op: 1. een Godvruchtige ootmoed, 2. de sprake van een volvaardig gemoed.

Paulus is uit zijn brieven te kennen als een dienstknecht van Christus. De woorden uit 1 Corinthhe 9 geven ons een blik in het hart van de gemeente, maar ook in het hart van Paulus. Hij werd bewaard voor hoogmoed en vertoonde het beeld van Christus.

De Naam des Heeren werd gelasterd door allerlei praat over het leven van de apostel. Dat bedroefde hem, dat krenkte hem. Maar meer nog werd Paulus gekrenkt vanwege het onteren van de Naam van Christus. Hij neemt het op voor Hem. Ootmoed klinkt in Paulus' woorden door. Het is de taal van de waarachtige dienaar van het evangelie. Zijn leven werd doortrokken van de genade Gods en Christus. Op de weg naar Damascus was hij van de dwaalleer verlost geworden. Tevoren was zijn leven vol eigengerechtigheid. Toen kon hij niet langer staande blijven en moest hij gaan vragen: Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal? Paulus wilde niet de hoogste plaats in het kerkelijk leven innemen. Een ding bleef hem over, te roemen in de Heere alleen. Deze roem stelde hij tegenover alle roem in mensen. De dood van de gekruisigde Christus werd zo voor Paulus het leven in Christus en het leven uit Christus. Vanaf zijn bekering wilde hij alleen horen naar het roemen in de vrije gunst die eeuwig God bewoog om ook naar hem om te zien.

Vanaf dat moment was hij geroepen om het evangelie van Christus voor alle mensen uit te dragen. En dat voor hooggeplaatsten zowel als voor de mensen in de straat.

Als we met Christus gekruisigd worden, leven wij niet langer, maar leeft Christus in ons. Het genadeleven werd gezien in de bediening van Paulus. Leven en leer zijn bij Paulus een onlosmakelijke eenheid. Paulus waarschuwt allen die nog buiten zijn, maar nodigt ook ons zich te bekeren. Het evangelie is alle aanneming waardig. De nood is Paulus opgelegd. Hij vat in het evangelie samen alles wat God gedaan heeft. Het gaat om het bloed der verzoening. God heeft geen lust in de dood van de zondaar, maar daarin heeft Hij lust dat de zondaar zich bekere en leve. Paulus wilde van geen ander evangelie weten dan van Jezus Christus en Dien gekruisigd. Hij had ook kennis aan zijn eigen hart en de zaden van boosheid in het hart, die ook bij iedere dienaar aanwezig zijn. Jezus Christus is het enige betrouwbare fundament. Wee de prediker die daar iets van zoekt af te doen. Kunnen we Paulus dit alles al nazeggen? Paulus droeg de noden van de gemeente op het hart.

Gemeente van Zaamslag. Dit is het evangelie dat ik onder u wens te verkondigen in de komende tijd, en geen ander, en dat naar de mate van de gaven die God mij om Christus wil verlenen zal. Op dit evangelie mag en moet u mij aanspreken, indien ik iets anders zou verkondigen onder u dan Jezus Christus en Die gekruisigd.

Hebben wij de ontdekking al gedaan, dat wij met al het onze buiten Christus voor God niet kunnen bestaan? Begeert u dit evangelie en geen ander te horen? Paulus zocht de kleinen in de genade op in hun nood en had ook een woord voor de meest bevestigde Christen. Hij kon fel zijn als er een andere waarheid verkondigd werd.

Spreker acht die prediker gezegend die door Gods genade de beproefde waarheid brengen mag. En de gemeente die niets anders begeert dan deze boodschap van Hem, Die tot ons gekomen is in de Naam des Heeren. Bij Hem is raad voor radelozen, hoop voor hopelozen, genade voor hardvochtigen. Bij Hem is er genezing van de geestelijke melaatsheid door het alles reinigende bloed van Christus.

Ds. Van Dijk spreekt de gemeente nog ernstig toe en komt dan aan het einde van zijn intredepreek. Hij gaat voor in dankgebed en nadat de schare Ps. 30 : 3 gezongen heeft legt hij voor het eerst als eigen herder en leraar de zegen op de gemeente.

Hierna worden, zoals gebruikelijk is, allerlei toespraken gehouden. Als laatste spreker

komt ouderling J.P. Duerink aan het woord. Hij spreekt hartelijke woorden van welkom en laat de aanwezigen de predikant en zijn gezin staande toezingen Ps. 134 : 1 en 3. Ds. Van Dijk beantwoordt de sprekers in het kort. Tenslotte wordt er gezongen Ps. 133 : 3.

Het gebouw "De Rank" was haast te klein voor het begroeten van ds. Van Dijk en zijn gezin en het gebruiken van een kop koffie. Alles verliep toch in goede orde en in een goede sfeer.

Het bovenstaande hebben we overgenomen uit een verslag, dat opgemaakt is door ouderling Hamelink van Zaamslag. We zouden graag dit verslag in z'n geheel hebben opgenomen, maar dat zou te veel ruimte in ons blad gevraagd hebben. We willen br. Hamelink hartelijk dankzeggen voor zijn verslag en nemen het slot daarvan over:

De Heere mocht Zijn dienstknecht als nietig middel in Zijn hand willen gebruiken om uit het midden van de gemeente nog zondaren toe te brengen tot het getal dat eenmaal zal zalig worden en hem persoonlijk, ambtelijk en samen met zijn gezin en gemeente willen zijn een wolkkolom des daags en een vuurkolom des nachts.

Tot zover br. Hamelink.

B.

"Helpende Handen"

Vereniging Gehandicaptenzorg van de Gereformeerde Gemeenten.

De Vereniging "Helpende Handen" is een Vereniging die belangen behartigt van en hulp verleent aan mensen met een handicap en hun ouders/verzorgers. De hulp- en dienstverlening van de Vereniging bestaat o.a. uit maatschappelijk werk, praktisch pedagogische gezinsbegeleiding en onderlinge ouderhulp. Daarnaast kent de Vereniging regionale afdelingen, provinciale stuurgroepen, commissie-activiteiten en verzorgt zij publiciteit en voorlichting. De werkzaamheden worden verricht door vele vrijwilligers en beroepskrachten. De Vereniging telt ruim 13.000 leden. Het Landelijk Bureau is gevestigd te Woerden.

De Vereniging "Helpende Handen" belegt D.V. 7 oktober 1989 haar najaarsvergadering. De najaarsvergadering draagt het karakter van een contact- en informatiedag.

In een elftal lokalen kunt u kennis maken met de verschillende vormen van dienst- en hulpverlening van onze Vereniging, zoals Maatschappelijk Werk, Praktisch Pedagogische Gezinsbegeleiding, Praktische Thuis-hulp binnen de Afdelingen, Catechese enz. Elke deelnemer zal een drietal activiteiten kunnen bijwonen.

Aanvang: 10.15 uur. Sluiting: ± 15.30 uur. Allen, zowel leden als niet-leden van onze Vereniging zijn van harte welkom. Er is een crèche aanwezig. Plaats van samenkomst: Scholengemeenschap "De Driestar", Ronsseweg 557 te Gouda. Voor informatie/opgave: Landelijk Bureau Vereniging "Helpende Handen", tel. 03480-20390.

Ambtsdragersbijeenkomsten GLIAGG "De Poort"

De voorlichtingssamenkomst voor ambtsdragers uit Zeeland, West-Brabant en Goeree-Overflakkee zal D.V. plaats vinden op donderdag, 5 oktober a.s. in de aula van de Voetius Scholengemeenschap, Klein Frankrijk 19, te Goes. Sprekers zijn:

De voorzitter: Drs. W. den Hengst over De achtergronden en de ontstaansgeschiedenis. *De directeur:* Dr. J. van der Wal over De plaats en taak van GLIAGG "De Poort" en *een medewerker:* Drs. P.M. Wagenaar over Hulp in concrete gevallen en voor ambtsdragers uit de kop van Gelderland, Noord- en Noord-Oost Nederland D.V. op donderdag 12 oktober a.s. in de Chr. Ger. Kerk, Thorbeckegracht 37 te Zwolle.

In de plaats van Drs. P.M. Wagenaar zal hier Drs. A. Th. Hegger het woord voeren. Beide bijeenkomsten vangen om half acht aan. Kerkeraden, die onverhoopt geen uitnodiging hebben ontvangen zijn uiteraard ook van harte welkom.

Voor de jeugd

Nehemia 83.

"Voorts zeide hij tot hen: Gaat, eet het vette en drinkt het zoete, en zendt delen degenen voor welke niets bereid is, want deze dag is onzen HEERE heilig; zo bedroeft u niet, want de blijdschap des HEEREN, die is uwe sterkte. En de Levieten stilden al het volk, zeggende: Zwijgt, want deze dag is heilig, daarom bedroeft u niet.

Toen ging al het volk heen om te eten en te drinken en om delen te zenden en om grote blijdschap te maken; want zij hadden de woorden verstaan, die men hun had bekend gemaakt."

Neh. 8 : 11-13.

Beste jongelui!

Het is al weer een maand geleden, dat we ons bezig hielden met de geschiedenis van Nehemia. We gaan daar nu weer mee verder.

We hoorden dat de wet het volk was voorgelezen, uren lang. En dat was niet zonder uitwerking gebleven. Want het volk verstond dat men tegen de HEERE had gezondigd. Wie dat werkelijk verstaat, kan niet anders dan met droefheid vervuld zijn. Dat was dan ook het geval bij het samengekomen volk op het plein bij de Waterpoort te Jeruzalem.

Nu is de HEERE een wonderdoend God. Hij weet weeklachten en geschrei te veranderen in een blijde rei.

Want toen het volk weende en naar oosters gebruik groot misbaar maakte, moest het volk gestild worden. Daar gaat het over in de hierboven afgeschreven tekst. Degene die hier gezegd wordt te spreken, is niemand anders dan Nehemia, de Hattirsatha, dat is de leider van het volk. Zij moesten hun droefheid bedwingen en naar huis gaan om feest te vieren. Zij moesten het vette eten en het zoete drinken, en delen zenden aan hen voor wie niets bereid was. Daaronder moesten de armen worden verstaan. Want deze dag is onzen HEERE heilig. Het was een bijzondere dag. Want het was de eerste dag van de zevende maand. Het was een nieuwe maan-dag. En op een nieuwe maan-dag mocht men niet werken volgens Lev. 23 : 24. Men moest dan de weldaden des HEEREN gedenken en vuurofferen offeren. En weldaden om te gedenken, waren er velen. Want het volk was tot hiertoe gespaard. Zij waren uit ballingschap teruggekeerd. De muren van Jeruzalem waren in een korte tijd herbouwd. Zij konden nu de HEERE weer gaan dienen overeenkomstig Zijn woord. Dat Woord hadden zij gehoord. Zij waren bedroefd geworden over de zonden die waren bedreven. Dat waren alle dingen die men gedaan had in strijd met Gods heilige geboden. Over deze droefheid, was blijdschap in de hemel bedreven. Er wordt zelfs gesproken over de "blijdschap des HEEREN". Ik geloof dat ook zo te mogen verstaan, dat de HEERE, menselijk gesproken, blij was, dat dat volk bedroefd geworden was. Bedroefd met een droefheid die Hem behaagde. En daarom wilde Hij nu Zijn aangezicht, dat Hij in Zijn toorn een ogenblik voor hen verborgen had, weer in gunst tot hen wenden. En dat Hij dit deed, daar waren al de weldaden waarmee Hij dat volk overladen had, bewijzen van. M.a.w. Hij zag met blijdschap, met welgevallen op dat bedroefde volk neer. En nu was het genoeg. Zij mochten nu blijde zijn, ziende op datgene dat Hij hen onverdiend, geschonken had. Zij behoefden nu niet langer in zak en as neer te zitten. Het was een feestdag en nu moet er feest gevierd worden.

Dat hen vele weldaden geschonken waren, zal een ieder nu wel duidelijk zijn. Dat ze daar blij over moesten wezen, kan ook een ieder wel begrijpen. Dat die weldaden door hen niet verdiend waren, is ook duidelijk. En dat God ze toch geeft, is enkel en alleen uit de genade te verklaren. En genade is nooit te verdienen. Die is alleen te verkrijgen, om de verdiensten van de Heere Jezus, Die als een Misdadiger is behandeld. En dáárom kan God aan misdadigers weldaden schenken.

Dat was toen zo en dat is nu nog zo. Laten wij dat niet vergeten. Want de geschiedenis, door Nehemia beschreven, is bijbelse geschiedenis. Het staat in het eeuwig blijvende

Woord van God. En daarom blijft het aktueel. Het heeft ook voor ons zijn betekenis. De grote vraag blijft daarom ook altijd, of er in ons leven een droefheid naar God gekend is, niet vanwege de gevolgen van de zonde, doch uit oorzaak van de zonde zelf. En als God dan weldaden schenkt, is dat niet verdiend, Hij kan dit ook nu alleen doen, terwille van de verdiensten van de Heere Jezus Christus, Die rijk is en arm werd, om armen rijk te maken. In de weldaden Gods goedheid op te merken, kan sterkte geven, kracht geven om verder te leven. Dat is de bedoeling van "de blijdschap des HEEREN, die is uwe sterkte". M.a.w. je hebt het aan God te danken, dat je tot hiertoe mag zijn, die je bent, en dat je kracht gekregen hebt om de muren te herbouwen, waar binnen je nu weer veilig zult kunnen wonen.

Het staat in Psalm 92 zo heel mooi: "Want Gij hebt mij verblijd, HEERE, met Uwe daden; ik zal juichen over de werken Uwer handen". Dan krijgt God de eer, voor alle weldaden die Hij zondaren, onverdiend bewijst. Die eer is Hij waard. De grote vraag is, of Hij die ook krijgt. Deze vraag moet een ieder maar voor zich zoeken te beantwoorden. En dan moet dat niet alleen met woorden gezegd worden, maar ook met daden betoond worden. Vergeet vooral dat laatste ook niet. Want ware blijdschap, vreugde in God, omdat God zo goed is, komt alleen voort uit liefde tot God. En als er werkelijk liefde in het hart tot God is, dan is er ook liefde tot de naaste. Die twee: liefde tot God en liefde tot de naaste zijn onafscheidelijk aan elkaar verbonden. Want wie zegt dat hij God liefheeft, en zijn naaste haat, die is een leugenaar. Dat is duidelijke bijbeltaal, die een ieder maar overdenken moet. Dat de liefde tot God, liefde tot de naaste mede tot inhoud heeft, komt ook uit in de opdracht die gegeven wordt. Want men moest ook delen zenden aan diegenen voor wie niets bereid was. Dat was voor de armen, die niets hadden. Men mocht zijn broeders en zusters geen gebrek laten lijden. Ik kan het ook zo zeggen: "De gemeenschap der heiligen moest beoefend worden". Het geloof, dat door de liefde werkt, moet altijd in de werken tot openbaring komen. Want aan de vruchten wordt de boom gekend.

Dat het volk in één enkel ogenblik van het wenen niet om kon slaan in het zich verblijden, laat zich wel begrijpen. Het moest allemaal verwerkt worden. Wenen over de zonde, en dan daarna plotseling blijde worden, dat is geen kleine zaak. Het laat zich ook verstaan, dat hetgeen Nehemia, ongetwijfeld met medewerking van de schriftgeleerde-priester Ezra gezegd had, niet door die menigte direct werd gehoord en verstaan. Daarom schoten de Levieten te hulp. Ik zie die Levieten in gedachten gaan, tussen de rijen door om het volk te stillen. Zij zeiden, en dat is wel met kracht gebeurd: "Zwijgt, want deze dag is heilig, daarom bedroeft u niet." Dit krachtige woord werd ook verstaan, omdat het vergezeld ging van de krachtdadige werking van de Heilige Geest. Daarom deed het kracht in hun leven. Zo is het ook nu nog. De dienaren des Heeren kunnen het Woord des Heeren verkondigen. Maar de toepassing, al is het dat zij die ook preken - er moet toepasselijk gepreekt worden - moet toch altijd van Boven komen. Al is het, bij wijze van spreken, dat de dominee de stenen uit de muur preekt, en de toepassing van Boven blijft achterwege, dan doet het Woord geen kracht. Doch als de Heere het gepredikte Woord vergezeld doet gaan, van de krachtdadige werking van de Heilige Geest, dan laat het niet na zijn kracht te doen in het leven van diegenen die het horen. Zo is altijd alle roem aan de zijde van het scheepsel uitgesloten, en schiet er niet anders over dan te roemen in Gods vrije gunst alleen.

"Toen ging al het volk heen, om te eten en te drinken en om delen te zenden, en om grote blijdschap te maken; want zij hadden de woorden verstaan, die men hun had bekend gemaakt".

Die menigte betoonde niet alleen hoorders des Woords te zijn, maar ook daders. Daar komt het tenslotte op aan. Jacobus laat ons dat in zijn brief duidelijk weten. En als hij dat schrijft, geïnspireerd door de werking van de Heilige Geest, dan is dat niet gebeurd

voor niets. Doch opdat ook wij daar acht op zouden geven. Daar waren toentertijd blijkbaar veel hoorders des woords en geen daders. Zij hoorden het Woord wel, doch lieten God, met eerbied gezegd, praten. Zou dat ook nu niet bij velen de kwaal zijn? Of is dat mogelijk de kwaal van mij, jou, of wie dit ook mag lezen? Het is geen overbodige zaak om zichzelf op dit punt eens te onderzoeken. Want als men alleen maar een hoorder is en geen dader, dan is men gelijk aan hen, die de weg geweten hebben en niet bewandeld. En de zodanigen zullen met dubbele slagen geslagen worden. God beware daar ons allen voor. Doch ik moet weer gaan eindigen. Deed je al wat ik de laatste keer gevraagd heb? Het is maar een herinnering. Ontvang de hartelijke groeten van jullie aller vriend

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbespreking

Personen uit de "Christinnereis" van John Bunyan door ds. C. Harinck.

Uitgave van Den Hertog b.v. - Houten.

In het *Woord vooraf* zegt de schrijver o.a.: Na geschreven te hebben over de personen in de 'Christenreis', heb ik mij nu gezet voor de beschrijving van de personen in de 'Christinnereis'. (.....) De 'Christinnereis' heeft nooit de grote belangstelling gehad, die de 'Christenreis' wel mocht genieten. Sommigen hebben zelfs gemeend, dat de 'Christinnereis' niet door Bunyan is geschreven. Ik hoop die vraag beantwoord te hebben. John Bunyan laat ons in de 'Christenreis' zien, dat op de smalle weg naar de Hemelstad een grote verscheidenheid van pelgrims te vinden is. Juist deze verscheidenheid maakt de 'Christinnereis' zo anders dan de 'Christenreis'. Moge de beschrijving van de onderscheiden gangen van Gods kinderen velen tot troost en zegen zijn. Daar de opbrengst van een gedeelte van de eerste oplage bestemd is voor het bouwfonds van de Gereformeerde Gemeente te Oostkapelle, hoop ik op goede verkoopcijfers. Het is mede op verzoek van de bouwcommissie, dat ik mij weer gezet heb tot het schrijven van een boek. De Heere zegene het tot de uitbreiding van Zijn Koninkrijk.

We noemen nu de titels van de hoofdstukken: 1. Een vrouwelijke pelgrimsreis, 2. Christinne komt tot inkeer, 3. Christinne droomt, 4. Geheim, 5. Christinne's kinderen, 6. De burenen, 7. Barmhartigheid, 8. Barmhartigheid aan de poort, 9. Groothart, 10. Grimmig, 11. Bedrevenheid, 12. Moker, 13. Eerlijk, 14. Vrezende, 15. Eigenwillig, 16. Kleinmoedig, 17. Gereed-tot-Hinken, 18. Mnason, 19. Wankelemoedig, 20. Dapper-voor-de-Waarheid, 21. Standvastig, 22. Het land Beulah. Uit hoofdstuk 14. Vrezende, willen we iets overnemen:

Enkele zaken vallen ons in de beschrijving van Vrezende op:

1. Vrezende was altijd maar bang, dat hij niet bezat wat de andere pelgrims bezaten. Hij vreesde, dat hem aan het eind van de pelgrimsweeg de toegang tot de hemel geweigerd zou worden. Wanneer hij hoorde dat Demas halverwege in de zilvermijn was achtergebleven en Onkunde aan de hemelpoort was afgewezen, vreesde hij: 'Dat zal mij ook overkomen'.

Ik denk dat er ook nu pelgrims zijn, die zich in Vrezende herkennen. Wanneer zij Gods kinderen horen spreken, zeggen zij: 'Dat mis ik en ken ik niet'.

Horen zij van afvalligen, die naar de wereld zijn teruggekeerd of van mensen, die op hun sterfbed moesten bekennen zichzelf altijd met een ijdele hoop in het leven te hebben gehouden, dan zeggen zij aanstonds: 'Zo zal het met mij ook nog eens gaan!' Zij vrezen geen waar geloof te bezitten en nog eens bedrogen uit te komen.

2. Vrezende leek nooit verder te komen op de weg naar Sion, dan tot aan de poel Mistrouten. Hij bleef lang in de modder van de poel liggen kermen, zonder gebruik te maken van de stenen, die een veilige doortocht door de poel gaven. Hij zag anderen de poel overtrekken, maar hij bleef er maar liggen kermen en roepen tot God. Zelfs wanneer velen hem de hand toestaken, pakte hij de uitgestoken hand niet, maar bleef, door de modder vastgehouden, in de poel Mistrouten liggen.

We weten, dat de poel Mistrouten een onvermijdelijke hindernis was voor allen, die naar de Hemelstad reizen. De smalle weg liep er dwars doorheen. Dit was bedoeld om de geveinsden af te schrikken, zoals we dit zien in Gezeggelijk, die daar terugkeerde naar Stad Verderf. Het was ook bedoeld om de pelgrims te leren zich geheel te verlaten op God belofte van barmhartigheid en alle eigen kracht en werk te verloochenen.

De poel Mistrouten is het beeld van het diepe gevoel van schuld en zonde, waarmee de pelgrims zijn bezet. Een gevolg van de overtuiging door de Heilige Geest is, dat de zondaar bevreesd en gebukt onder zijn zonden, zijn weg vervolgt.

Satan maakt echter misbruik van de gevoelens van zonde, schuld, oordeel en toorn Gods. Wanneer de zondaar overvallen wordt door de gedachte, dat er voor hem of haar geen hoop is, zal de duivel deze gedachte versterken en zeggen: 'Er is voor zulke mensen geen genade. God heeft Zich nooit veroorgen om zulke boze, onreine zondaren te zaligen.' Hij zoekt de mens wijs te maken, dat het voor eeuwig verloren is, zodat hij beter in dit leven nog maar plezier kan maken, want voor na dit leven is er toch geen hoop of verwachting.

De pelgrim moet in deze aanvechting en nood leren, om zich geheel te verlaten op vrije genade en onverdiende barmhartigheid. Er is in die strijd geen andere weg door de poel Mistrouten, dan de voeten te zetten op de stenen, die in de poel liggen, namelijk: Gods beloften.

Maar Vrezende deed dit niet. Hij bleef in de modder liggen kermen. Het was te vrezen, dat hij nooit verder zou komen op de weg naar Sion. Vrezende kon zich niet aan de modder van de moedeloosheid ontrukken.

Zo zijn er nog, die lang in de overtuiging blijven staan. Zij kermen wel: 'Ik ben zo bang, ik zal hier nog omkomen; de genade is voor mij niet', maar zij zetten hun voeten niet op de stenen, die de Heere in de poel gelegd heeft. Zij zien anderen erover gaan en horen hoe zij gekomen zijn tot een rusten op Gods beloften, maar zij kunnen het niet verder brengen dan kermen in de poel Mistrouten. Velen willen hen helpen en de hand toesteken. Zij zoeken de vrezenden te bemoedigen en wijzen hen op de rijkdom en onverdiende grootheid van de genade; dat de zonden nooit te groot zijn; dat niemand ooit omkwam, die het waagde met God en dat Jezus Christus in de wereld is gekomen, om de zondaren zalig te maken. Maar het hielp bij Vrezende niet en het helpt bij zulke bestredenen niet. Zo bleef hij dus lange tijd in de poel Mistrouten liggen.

Toch had Vrezende één ding boven Gezeggelijk. Hij wilde en kon niet teruggaan naar de Stad Verderf of de stad Domheid. De wortel van de zaak was namelijk in hem. De ware gelovige mag nog zo bestreden zijn en gevangen liggen in de poel Mistrouten en Moedeloosheid, maar teruggaan naar Stad Verderf kan hij of zij niet. Zij kunnen niet meer terug. Dan willen ze liever blijven liggen en in hun kermen omkomen.

Ds. Harinck schrijft nog veel meer over Vrezende. Men kope het boek en leze het zelf. Men zal er geen spijt van hebben. Het is een boek van 154 blz. dat veel onderwijs geeft. Het boek kost gebonden f 18,50.

B.

Het leven en sterven van mej. C.C.W. 12.

A. Vooreerst zeg ik, het is niet zozeer voor de stervende gelovigen, of zij duister of in veel licht heen gaan, want dat scheelt maar een dag of twee eer of later, en dat hier genoten wordt, hoe groot het ook zij, is als een niet in vergelijking van de eeuwigheid. Maar het is tot nut van de omstanders en vrienden, om te tonen hoe heugelijk een zaak het is God te vrezen, hoewel het aan de genietter nog vrij wat anders is. Het is niet te zeggen, als God met Zijn Geest onze geest zo bestraalt met Zijn licht en al de waarheden in zijn dag stelt, met de levendigste aandoeningen, waar het lichaam en dus al de verdorvenheden stil liggen, waar God de Satan en zijn pijlen inhoudt, en dus de ziel in liefde met Zijn licht omschijnt.

B. De tweede is, dat God niet alle goddelozen in dit leven op hun sterfbed met een verwoed geweten doet sterven, schoon elk dat verdiend heeft, maar nu en dan een, opdat anderen leren vrezen en zien, wat hun deel zal wezen. Zo handelt God ook met Zijn kinderen. Velen gaan heen duister en ongelovig, anderen met kleine vonkjes van vertroosting, sommigen met die beminlijke aandoeningen, maar nu en dan eens een om Gods kinderen, die overblijven te bemoedigen. Want het is hier de plaats van straf niet, zo ook niet van troost.

C. Het heeft ook, ten derde, zijn opmerking, hoewel niet altijd zijn vaste regel, dat die in hun leven veel blijken geven van hun Christendom, dikwijls stil sterven, daar menigwerf kleine eerst beginnenden sterven zeer gemoedigd ook henzelfen en ten aanzien van hun vrienden en anderen, die dikwijls zouden zeggen, wat zal ik zeggen van deze en gene, en dan geeft God wel eens veel licht tot blijdschap van die kleinen en ook van hen die daar belang in stellen en om dat te tonen kroont God zo' kleine genade. Wat zal dan het deel en de zalige verwachting van Gods kinderen zijn?

D. Zo getroost te sterven is altijd geen bewijs van grote genade aan de zijde van de stervende. Grote Christenen missen het dikwijls naar Gods vrijmacht en kleine eerstbeginnenden genieten het. Het is wel een bewijs van Gods overstromende liefde aan de ondervinder en zo kan wel een moeder haar zuigeling op haar schoot zetten en troetelen, en zo moest het aan jonge mensen die eerst de weg des Heeren beginnen in te slaan een opwekking wezen om voor God ernstig te zijn en hen aanmoedigen om niet te worden afgeschrikt en om te denken, is er zoveel troost in leven en sterven voor Gods kinderen? Hierom wilde de overledene meer dan eens, men zou het uit haar naam zeggen, hoe heugelijk zij de weg van het evangelie vond, dat ze zich toch hartelijk voor God zouden verklaren, de Heere zou het werk aan hen zegenen.

E. Het is ook opmerkelijk, dat God het in de hoogte ook alleen doet aan stervenden, want 1. het zou niet weldoelijk zijn, weer in de wereld komende, zich met die geringe dingen te bemoeien, daar men nu al daarboven verheven is. 2. Gods volk zou niet in staat zijn om dat te beantwoorden hetgeen zij in Gods naam gezegd en gesproken hebben. Dit deed hen ook, als het des zaterdags wat beter scheen, zeggen: "Ik zal evenwel sterven. God is niet gewoon zo te doen en dat zulken blijven leven".

F. Ik moet dit nog aanmerken, wat wel de reden mocht wezen dat jongen Christenen, die maar even op de weg zijn zo gemoedigd dikwijls heengaan en anderen van Gods volk zo duister.

De eerste is, dat hun bekering dikwijls klaar voorkomt en die nooit merklijk een stuit gehad heeft, de teerhartige en hartelijke uitgangen zijn dikwijls zeer werkzaam, alle waarheden komen aan de ziel zo nieuw en prijzelijk voor, daar is nog nooit veel tussenbeide gekomen, alles is dikwijls in zijn kracht. De tweede is, dat de bedaarde Christenen, die lang op de weg geweest zijn, veel wisselvalligheden hebben ondergaan en veel slingeringen ondervonden, en ook afwijkingen gehad, ja ook zelfs vervreemdingen van God, waardoor hun ziel is bezet en dat doet de ziel gestremd zijn en dus heeft ze veelzins werk om gelovig door al die nevelen heen te zien, waarmee ze omzet is.

G. Dit geval kan zijn nuttigheid hebben:

1. Voor goddelozen, wat de uitgang is van hen die God vrezen en hoe volkomen dat er staat is te maken op de evangelische waarheden. Ja, Atheïsten zelf moeten in deze verstommen, ziende hier meer in dan een menselijk werk.

2. Voor overtuigingen, dat ze toch doorbreken, al valt het wat hard en bitter in het eerste, de Heere, die hen roept, is getrouw.

3. Voor onvasten en bekommerden in dezen, dit was zij geweest al haar leven tot op haar sterfbed en zij zou zonder meer daarop hebben kunnen heengaan, echter heeft God haar getroost, en dus kunnen, die op God hopen, is het hier niet, het zal namaals zijn.

4. Voor beproefde Christenen is het tot nut, dat het een zalige en beproefde weg is,

waarop men staat kan maken, daar zoveel wolken van getuigen voor ons zijn heengaan. Eindelijk om te sluiten, want de langheid zou kunnen vervelen, indien de stof het niet belet:

5. Het kan ook dienen voor Gods knechten om vrijmoedig en kloekmoedig te staan en het evangelie onverschrokken te verkondigen, en al ontmoeten hen zwarigheden en lijden, o dan weet men, dat God nog is bij en onder de bediening.

64. Nu, ik eindig deze, met betuiging, dat het mij, (die het grotendeels heb bijgewoond,) niet ongezegd geweest is, en wil ook niet twifelen, of het zal u ook zo zijn. De Heere geve zelf veel schijnsel over uw werk. Hij vermoedige uw hart en geve ons tezamen getrouw te zijn en dan op Zijn tijd een gezegende en zalige uitgang. Amen.

Ik blijve mijn heer en waarde medebroeder
U Ed. dienstv. dienaar en medebroeder:
P.I.

STEUN GLIAGG DE POORT

voor gespecialiseerde psychosociale hulp
aan jeugdigen en volwassenen.

De sterke toename van het aantal hulpvragen (jaarlijks gemiddeld bijna 70%) veroorzaakt onverantwoord lange wachtlijsten. Er dreigt zelfs een patiëntenstop. En dat terwijl de hulp zo dringend noodzakelijk is!

Wat is verantwoorde hulpverlening U waard?

Maak uw gift over op giro 3971975

tn.v. GLIAGG DE POORT - SCHIEDAM - TEL. 010-4261081

Westkapelle TE HUUR

vacantiehuis en luxe sta-
caravans op zeer mooi
en rustig plekje op boer-
derij dichtbij het strand,
tel. 01187-1441.

Voor een paar dagen of
langer gezelligheid en
sfeer, naar het dorpje
Kesteren gelegen in de
mooie Betuwe bekend
om zijn landelijke om-
geving ± 3 km van
Rhenen.

PENSION

"DE PEEL"

waar het gewoon goed
is.

Fam. Knuivers, Boven-
eindsestraat 14.
4041 EJ Kesteren.
Tel. 08886 - 1687.

TEXEL bungalows,
sta-caravans,
volledig pension:
02220-18391 voor folder
of inlichtingen

vakantiecentrum
De Verrassing

vermageren

veilig en verantwoord

SIKKING'S

SLANKHEIDSTABLETTEN

werken licht laxerend,

vochtafdrijvend en

vetverminderend

maandkuur f 22,50

DEGISTERIJ SIKKING

Barneveldstraat 5

Haarlem tel. 023-312882

**PLAATS UW
FAMILIEBERICHTEN
IN
BEWAAR HET PAND**

HET BLIJVENDE WOORD

Dat is de
titel van het door de GBS
uitgegeven boek met informatie
over predikanten uit de 16e en 17e
eeuw en de kerkgebouwen waarin ze
hebben gesproken.

Ook voor de jeugd een bijzonder lezens-
waardig boek; zij wordt erdoor herinnerd aan
het erfgood van de Reformatie.

Het boek is voorzien van fraaie kleurenfoto's
van de 60 kerken en portretten van vele
predikanten; groot formaat (22 x 29 cm),
gebonden, 255 blz. **f 42,50**

Prijs

Bestellingen in enveloppe zonder
postzegel sturen aan
onderstaand adres.

GBS

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING

ANTWOORDNUMMER 18 3300 WB DORDRECHT